

NORGES Jeger- OG FISKERFORBUND

Justis og beredskapsdepartementet
PB 8005 Dep.

0030 Oslo

Vår ref:Fag/høring/VN

Deres ref: 19/5255

Hvalstad, den: 18.02.20

Svar på høring – vurdering av forbud mot lange kniver/machete.

Intensjonen om å begrense bruk av lange kniver i gjengmiljøer, spesielt i Oslo, er god, men et forbud mot lange kniver vil i all hovedsak ramme andre redskaper enn tiltenkt, og andre borgere enn «målgruppen» for et forbud.

NJFF kan ikke gi sin tilslutning til en forbudsbestemmelse, som rammer slik som i forslaget som er til høring.

Vi vil likevel gi noen kommentarer knyttet til konsekvensene av et evt. forbud og de forelagte forslagene til forskriftsendringer

Innledende bemerkninger

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) vil bemerke at det allerede i dag er forbudt å bære kniv på offentlig sted, inklusive machete/lange kniver. Videre er det allerede forbudt jfr. våpenforskriften §9 forbudt å erverve og inneha «*særlig farlige gjenstander uten aktverdig formål, og som fremstår som voldsprodukter*» - en bestemmelse som bl.a. dekker de fleste typer kniver som i liten grad har noe legitimt bruksområde. Generelt mener vi dagens regelverk i stor grad har en god balanse mellom muligheten til å inneha hensiktsmessige redskaper til bruk i arbeid og fritid, og politiets hjemler til å gripe inn mot bruk/bæring av kniv uten aktverdig grunn.

Machete er som nevnt i høringsnotatet en lang kniv, og tradisjonelt er macheter/lange kniver i likhet med de fleste kniver laget for aktverdige formål. Jegere, fiskere, bønder, friluftsfolk, kokker, snekkere, samlere, reenactment utøvere m.fl. er blant gruppene som ofte benytter seg av lange kniver i sin aktivitet/sitt arbeid. Det gjelder ikke bare profesjonelle utøvere, da både brødkniver, kokkekniver og isolasjonskniver er vanlige verktøy brukt til aktverdige formål i helt vanlige hjem.

Politidirektoratet (POD) har som innsigelse nevnt at «*det er grunn til å tro at en del innehavere av macheter er lovlydige borgere som anvender macheten til lovlige formål*». Dersom alle kniver med bladlengde over 25 cm skal regnes som machete etter loven, er det grunn til å anta at langt de fleste innehavere av macheter er lovlydige borgere. Bakgrunnen for forslaget er i hovedsak bruk av lange kniver i gjengmiljøer i Oslo, og en må legge til grunn at befolkningen for

øvrig i all hovedsak er lovlydige borgere som anvender lange kniver til aktverdige formål.

Manglende høringsinstanser

NJFF stiller spørsmålstegn ved det snevre utvalget av høringsinstanser som er oppført. Selv om det er en åpen høring ville det etter vårt syn vært naturlig å gå aktivt ut mot flere av de store brukergruppene av lange kniver. Det gjelder både organisasjoner som bruker lange kniver til sine fritidsaktiviteter (samlere, reenactment, speidere m.fl.), samt bransjeorganisasjoner som organiserer store brukergrupper av lange kniver (bygg og anleggsindustri, bønder, fiskeri, næringsmiddelindustri, matfag/kokkefag m.fl.). Det ville kunne bidra til bedre å belyse det store omfanget av legale aktiviteter og aktverdige formål som potensielt rammes av et forbud mot machete/lange kniver.

Lovkrav og klarhetskrav - utforming av forbud

Machete er ingen presis beskrivelse av en kniv, ut over at det er en lang kniv, ofte med et bredt og relativt smalt blad. Det er ingen objektive kriterier som kan skille ulike lange kniver i kategori «machete» og «ikke machete». Skal bestemmelsene straffesanksjonerens må definisjonen være klarere enn den som er foreslått av POD (Machete eller machetelignende hoggeredskaper med bladlengde på minimum 25 cm).

Et forbud som kun benytter bladlengde 25 cm som kriterie, som foreslått av departementet, vil imidlertid også favne bredere enn det som antydes i høringsnotatet. Blant annet nevnes det fra departementet at «de færreste kniver som brukes til fritidsaktiviteter og friluftsliv har mer enn 25 cm bladlengde». Det sies også at «det forekommer kniver med bladlengde fra 25 cm i næring, for eksempel isolasjonskniver og enkelte typer kokkekniver». Det er vanskelig å lese dette som noe annet enn en antagelse om at det dreier seg om et mindre antall kniver, og det er grunn til å spørre om det i tilstrekkelig grad er utredet hvor stort omfanget av lange kniver faktisk er?

Ved å bruke 25 cm bladlengde som eneste kriterie, rammes ikke bare friluftskniver og enkelte typer kniver brukt i næring. Brødkniver, kokkekniver, isolasjonskniver, filetkniver mv. brukes i stor utstrekning også av vanlige borgere til aktverdige formål i private hjem. For jegere og fiskere er lange kniver som ryddekniver/lauvkniver/macheter, samekniv, filetkniv og kokkekniver vanlige verktøy som benyttes til høyst aktverdige formål - utøvelse av jakt og fiske, samt bearbeiding av vilt og fisk.

Ut ifra innholdet i høringsnotatet fremgår det at en ikke har noen oversikt over hvor mange lange kniver som selges i året, og det fremgår ingen anslag på hvor mange kniver det potensielt dreier seg om på landsbasis, eller hvor mange personer som kan være i besittelse av lange kniver. Med tanke på de mange ulike bruksområdene for lange kniver er det grunn til å tro at det totale antallet er betydelig.

Noe som ikke er gjort rede for, er hvilken verdi som ligger i kniver og redskaper. I mange tilfeller kan kniver ha høy verdi, og det er høyst urimelig at en stor del av

befolkningen skal levere inn redskaper som totalt representerer millionverdier uten at kompensasjon engang er vurdert.

Kommentarer til forbudsmodellene

Ved et evt. forbud vil det være naturlig at det gis et unntak for bruk i yrkessammenheng. Dette etter NJFF sitt syn langt fra tilstrekkelig. Modellen med unntak for yrkesbruk virker også lite praktisk rettet, da den forutsetter at alle med et yrke hvor det brukes lange kniver, har personlige verktøy. Når det refereres til «har et yrke hvor kniven typisk kan benyttes»/ «dokumentasjon av relevant yrke» er det ikke sagt noe om det skal kreves et ansettelsesforhold, eller om det er relevant utdanning som må dokumenteres. Det vil uansett være urimelig om f.eks. en selvbygger ikke kan bruke isolasjonskniv ved isolering av egen hytte/hus, fordi en ikke er tømrer av yrke, eller at en ikke skal kunne inneha en lang brødkniv uten å være baker.

Når det gjelder forslag om løyveplikt bemerker POD at det vil medføre en betydelig økning i arbeidsmengden, og departementet mener ordningen bør forbeholdes redskapene med størst skadepotensiale, nemlig skytevåpen. Bakgrunnen er at de administrative og økonomiske konsekvensene ikke vil stå i forhold til risikoen knivene utgjør. Disse utfordringene rettfærdiggjør likevel ikke et forbud mot redskaper brukt til legitime formål.

Jegere utgjør den store andelen av landets rundt 500 000 våpeneiere. Denne gruppen har ved å inneha våpenkort allerede vært gjennom en grundig skikkethetsvurdering, samt at de ved å være utøvere av jakt har et aktverdig behov for bruk av lange kniver. Det er likevel ikke engang vurdert at våpenkort kunne vært en tillatelse til å kunne erverve og besitte lange kniver. Det fremstår som høyst urimelig at f.eks. en elgjeger, som er funnet skikket til å besitte jaktrifle og skarp ammunisjon, ikke skal være kvalifisert til å ha en ryddekniv som kan brukes til å rydde elgposten for busker og kratt under jakt.

Urimelige konsekvenser av et forbud

Det er, som nevnt av både POD og JD, en rekke innsigelser som gjør seg gjeldende dersom det skulle innføres et forbud mot machete/lange kniver. NJFF mener følgende innsigelser må tas hensyn til.

- Det foreligger allerede et forbud mot å bære machete og andre lignende redskaper på offentlig sted.
- Det er grunn til å tro at de aller fleste innehavere av lange kniver/machete er lovlydige borgere som anvender knivene til aktverdige og lovlige formål ifb. med arbeid, og til fritidsaktiviteter og husholdningsbruk.
- Macheter har variert utforming, og en forbudsformulering lar seg vanskelig utforme uten å ramme en stor andel lange kniver som brukes til aktverdige formål av lovlydige borgere. Det må antas at forslagsstiller neppe hadde i tankene å forby naturlige og praktiske redskaper brukt til aktverdige formål av en stor del av befolkningen.
- Et forbud vil ramme hele landets befolkning, mens problemet først og fremst er relatert til gjengkriminalitet, spesielt i Oslo.

- Et forbud, selv med unntak for yrkesbruk som er foreslått, vil ramme en lang rekke utøvere av fritidsaktiviteter, deriblant speidere, jegere, fiskere, selvbyggere, amatørkokker-/bakere, samlere, historisk aktivitet/reenactment, småbrukere som ikke driver næring m.fl.
- Uønsket bruk av utbredte redskaper, som i all hovedsak brukes til aktverdige formål, bør reguleres i straffeloven. Dette var også våpenlovutvalgets vurdering i arbeidet med ny våpenlov (NOU 2011:19 pkt. 14.3, «Utvalget mener at man i våpenlovgivningen bare bør forby våpen eller lignende man ikke ønsker inn på det norske markedet. Mens uønsket bruk av lovlige gjenstander bør reguleres i straffeloven på samme linje som knivforbudet»)
- Å bruke «administrative utfordringer i forvaltningen» som grunnlag for å forby kniver til aktverdige formål for lovlige og skikkede borgere, tjener ikke formålet med et forbud.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener alternative tiltak i større grad vil kunne ha effekt når det gjelder å bekjempe bruk av lange kniver i kriminelle miljøer/gjengmiljøer. Forbudet mot å bære kniv på offentlig sted uten aktverdig formål, er allerede på plass, og skjerpet innsats på oppfølging av dette forbudet bør prioriteres i aktuelle «problemområder». Forbudsmodellene som er foreslått, står ikke i forhold til de utfordringer med lange kniver som en forsøker å forhindre.

Alternative tiltak

I tillegg til skjerpet oppfølging av forbudet mot bæring av kniv på offentlig sted, er det andre tiltak som også bør vurderes i stedet for et forbud mot lange kniver, som i stor grad rammer andre enn den egentlige målgruppen for et forbud.

- Styrket innsats mot ungdoms- og gjengkriminalitet, som det allerede er bevilget midler til gjennom statsbudsjettet, bør videreføres og evt. styrkes.
- FOR-1963-01-25-2 nr.14 angir «Hogg- eller stikkvåpen, kniver o.l. som har en klingelengde på mer enn 25 cm må ikke overdras eller overlates til barn under 16 år (lovens § 29, siste ledd).» Denne aldersgrensen kan økes til 18 år.
- Det bør vurderes/utredes om det kan innføres aldersgrense for import av lange kniver, og evt. begrensinger/importnekt på f.eks. lange kniver, for personer som er dømt for vold, brudd på våpenlov mv. (ref. Innst.204S (2018-2019))

Dersom et forbud likevel vil bli innført, vil NJFF anføre følgende:

Ved et evt. forbud må unntaksbestemmelsene utvides til også å gjelde annen aktverdig bruk enn kun yrkesbruk. Det tjener ikke formålet med et forbud å frata lovlige borgere verktøy og gjenstander de bruker aktivt i sine fritidsaktiviteter, friluftsliv, jakt og fiske eller redskaper som brukes til matlaging, snekring ol. i privat regi.

Unntaksbestemmelser må være mulig for alle formål som er aktverdige og hvor lang kniv er et naturlig redskap.

NJFF kan som nevnt innledningsvis ikke gi sin tilslutning til en forbudsbestemmelse, som rammer slik som i forslaget som er til høring. Vi vil likevel gi noen kommentarer knyttet til virkningstidspunkt og de forelagte forslagene til forskriftsendringer

Virkningstidspunkt

PODs alternativ A, totalforbud uten unntak for næringsliv og friluftsliv, og innlevering eller destruksjon innen fastsatt frist, er etter NJFF sitt syn alt for inngripende i forhold til formålet med et forbud.

Alternativ B, med innlevering og destruksjon for de som ikke fyller vilkårene, må som et minimum suppleres med full kompensasjon for gjenstander som pålegges innlevert. NJFF anser alternativ B som lite realistisk å gjennomføre, og omfanget av kniver/verdier dette vil omfatte er særdeles dårlig utredet.

Alternativ C, som kun omfatter nyerverv, er den eneste rimelige løsningen. Dette selv om det kan skape tvilstilfeller knyttet til ervervstidspunkt.

Forlag til nye forskriftsbestemmelser

I valget mellom alternativ I og alternativ II som nytt andre ledd i §9, vil alternativ I være det foretrukne, da det er det eneste som gir en åpning for dispensasjoner ut over yrkesbruk.

Svakheten med alternativet er at «machete eller machetelignende hoggeredskaper» er upresis, og at det fremstår som uklart hvilke redskaper som faller inn under, eller utenfor bestemmelsen.

Ingen av de foreslåtte forbudsalternativene framstår som egnet til å ramme uønsket bruk av lange kniver spesielt. Alternativ I er som nevnt noe upresis, mens alternativ II, med totalforbud mot alle kniver med bladlengde over 25 cm, kun med unntak for «yrkesutøvere som har behov for kniver i sitt arbeid», vil ramme store brukergrupper av lange kniver. Som tidligere redegjort for dreier det seg i all hovedsak om lovlydige borgere med høyst aktverdige formål.

Et forbud, som i hovedsak rammer helt andre grupper enn de bestemmelsene var ment å ramme, utfordrer den tilliten mye av norsk lovgivning, inklusive våpenlovgivningen, er basert på. Kriminalitet bør hovedsakelig bekjempes der den er, og allerede eksisterende lovverk bør i større grad håndheves.

Å kriminalisere redskapsbruken til lovlydige borgere som bruker fritiden sin på å ivareta norske tradisjoner, norsk kultur- og naturhistorie, eller utøvelse av ønskede aktiviteter som jakt og fiske, er feil virkemiddel for å oppnå målet. Dette er aktiviteter som er en motvekt til kriminelle gjenger, og å ramme slike aktiviteter med et forbud er langt på vei skivebom.

Vennlig hilsen
NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Eldar Berli
Gen.sekr.

Vidar Nilsen
Jaktkonsulent